

Голас Радзімы

15 лістапада 1979 г.
№ 46 (1616)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 24-ы
Цана 4 кап.

Аб шчасці і светлай будучыні дзяцей марылі нашы бацькі і дзяды, здзяйсняючы Вялікую Кастрычніцкую рэвалюцыю. Сваёй змене завяшчалі яны пабудаванне грамадства раўнапраўных, творча акрыленых людзей. І менавіта такім стала наша сацыялістычнае грамадства, у якім адзіна прывілеяваным класам з'яўляецца падростаючае пакаленне. Яму створаны найлепшыя ўмовы для поўнага, гарманічнага, усебаковага развіцця. Аб выключным становішчы савецкіх дзяцей вядома ва ўсім свеце. І таму сёлета, у Міжнародны год дзіцяці, з надзеяй і прыхільнасцю глядзяць на Савецкі Саюз усе, каму дарагі мір, будучае планеты.

НА ЗДЫМКУ: выхаванцы аднаго з дзіцячых садоў Мінска рыхтуюцца да Кастрычніцкага свята.

Фота С. КРЫЦКАГА.

СВЯТА КАСТРЫЧНІКА Ў БЕЛАРУСІ

Твая Радзіма, далёкі суайчыннік, адзначыла чарговую гадавіну галоўнай падзеі XX стагоддзя. Шэсцьдзесят два гады Краіна Саветаў ідзе ўпэўненым поступам пад сцягам Вялікага Кастрычніка. Як святая міру і працы, светлай будучыні ўсіх народаў успрымаюць гэты дзень працоўных планеты. Наша рэвалюцыя для іх — свая рэвалюцыя, рэвалюцыя справядлівасці і праўды. Вялікі Кастрычнік... Колькі ў гэтых словах асабіста і ўсеагульнага, даўняга і нядаўняга, далёкага і блізкага!

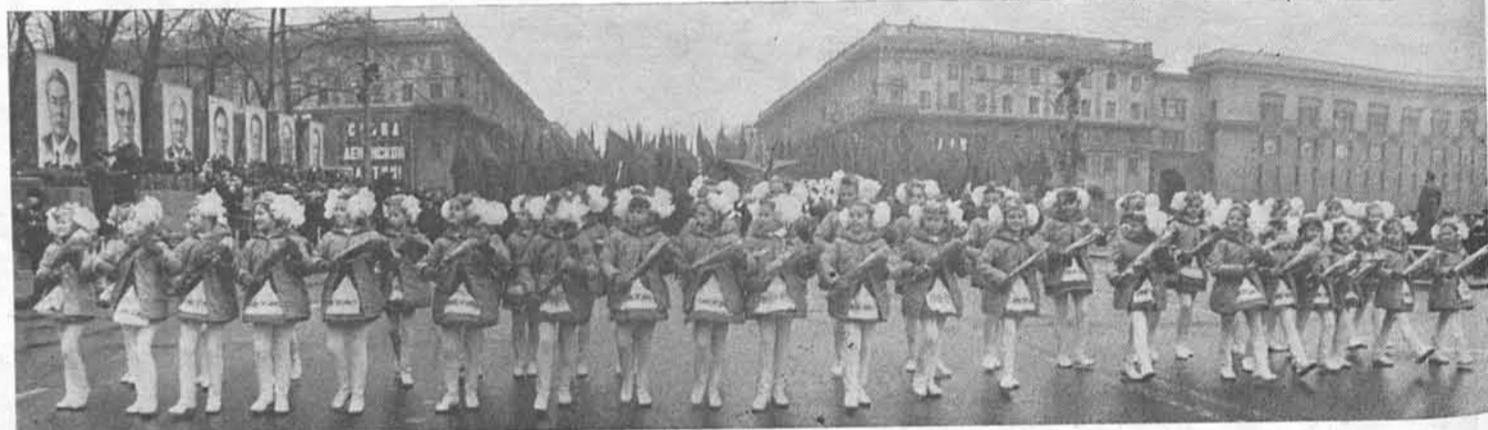
Выступаючы з дакладам 6 лістапада 1979 года ў Крамлёўскім Палацы з'езду на ўрачыстым пасяджэнні Маскоўскага Савета народных дэпутатаў і гарадскога камітэта КПСС, прысвечаным 62-й гадавіне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, член Палітбюро ЦК КПСС, сакратар ЦК КПСС Андрэй Кірыленка падкрэсліў:

— Само жыццё пацвердзіла, што лінія прагрэсу чалавецтва, пракладзеная Кастрычніцкай рэвалюцыяй, з'яўляецца правільнай. А тое, што правільна, тое, што адпавядае інтарсам і імкненням народаў, неадольнае!

Па слаўнай традыцыі, якая бярэ пачатак ад першых паслярэвалюцыйных гадоў, савецкія людзі 7 лістапада салютавалі святу Кастрычніка кумачовым разлівам сцягоў, урачыстым маршам масавых дэманстрацый.

Цэнтральная плошча сталіцы Савецкай Беларусі...

Над галоўнай трыбунай — карціна з вобразамі заснаваль-

шэраў, іншыя партыйныя і савецкія дзеячы рэспублікі, лётчык-касманавт СССР, Герой Савецкага Саюза Уладзімір Кавалёнак.

На гасцявых трыбунах — ветэраны партыі, дэпутаты Вярхоўнага Саветаў СССР і БССР, Героі Савецкага Саюза і Героі Сацыялістычнай Працы, ударнікі першых пяцігодак, военачальнікі, перадавікі вытворчасці, чыімі поспехамі ганарыцца рэспубліка.

Камандуючы войскамі Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі генерал-палкоўнік танкавых войск Міхаіл Зайцаў прыняў рапарт камандуючага парадом і аб'ехаў падраздзяленні. Затым выступіў з прамовай.

Ад імя Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі і ўрада рэспублікі ён павіншаваў з 62-й гадавінай Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі

ваў ён, свет не пазбаўлены ад пагрозы новай вайны. Міжнароднае становішча застаецца складаным і супярэчлівым. Найбольш рэакцыйныя сілы імперыялізму ўзмацняюць ваенныя падрыхтаванні, спрабуюць умешвацца ва ўнутраныя справы іншых краін і народаў. У гэтым жа напрамку дзейнічае і пекінскае кіраўніцтва, блакіруючыся на антысавецкай аснове з самымі рэакцыйнымі сіламі.

У гэтых умовах партыя, урад, увесь савецкі народ прымаюць неабходныя меры для далейшага ўмацавання абароназдольнасці краіны і баявой магутнасці яе Узброеных Сіл.

Парад войск Мінскага гарнізона яшчэ раз прадэманстраваў, што савецкія воіны заўсёды гатовы да абароны заваёў сацыялізму.

Пралогам да дэманстрацыі прадстаўнікоў працоўных Мін-

лі мінчане 62-ю гадавіну Вялікага Кастрычніка. План дзесяці месяцаў па аб'ёму рэалізаванай прадукцыі і вытворчасці важнейшых відаў вырабаў выкананы 29 кастрычніка. Радзіма атрымала на 55,8 мільёна рублёў звышпланавых трактароў і запчастак да іх, аўтамабіляў,

і інжынеры аўтамабільнага і трактарнага заводаў, вытворчых аб'яднанняў «Гарызонт», «Інтэграл», «Камсамолка». У калонах — рапарты працоўных перамог, лозунгі, маляўнічыя пано...

Апладысмантамі сустракаюць прысутныя на Цэнтральнай плошчы прадстаўнікоў мінскіх метрабудуаўцаў. Рапарт праходчыкаў скарасных падземных магістралей лаканічны, але ёмісты: пройдзены 3 тысячы 150 метраў перагонных тунеляў, будуецца пяць з васьмі станцый першай чаргі.

Транспарант з ленінскім заклікам «Вучыцца, вучыцца, вучыцца» нясуць студэнты Беларускага політэхнічнага і радыётэхнічнага інстытутаў.

Па традыцыі святочную дэманстрацыю мінчан завяршае марш-парад фізкультурнікаў. Рытуючыся да Алімпіяды-80, зборны калектыў рэспублікі добра выступіў на VII летняй Спартакіядзе народаў СССР. Каля пяцідзесяці атлетаў з'яўляюцца кандыдатамі ў алімпійскую зборную каманду краіны.

Святочныя дэманстрацыі, мітынгі, народныя гуляні адбыліся 7 лістапада ва ўсіх абласных цэнтрах і іншых гарадах і населеных пунктах Беларусі.

нікаў вялікага рэвалюцыйнага вучэння К. Маркса, Ф. Энгельса, У. І. Леніна, па абодва бакі ад яе — партрэты кіраўнікоў Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы. З велізарнага пано, устаноўленага ў глыбіні плошчы, нас нібы вітае са святам Ленін. Раззв'язваюцца Дзяржаўныя флагаў СССР і саюзных рэспублік.

На ўрадавай трыбуне — першы сакратар ЦК КПБ Пётр Ма-

ўсіх воінаў, ветэранаў рэвалюцыі, грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, працоўных Савецкай Беларусі, жыхароў горада-героя Мінска.

Далей М. Зайцаў сказаў, што за апошнія гады нашай краіне ўдалося дабіцца павароту ад «халоднай вайны» да разрадкі напружанасці, да ўсталявання прынцыпаў мірнага суіснавання дзяржаў з розным сацыяльным ладам. Разам з тым, працяг-

ска стала святочнае шэсце сцяганосцаў.

На плошчы — ветэраны партыі, тыя, каго «розум узбунтаваны» веў у апошні і рашучы бой са светам насілля, тыя, што будавалі і абаранялі ад ворагаў наш, новы свет. З імі побач — камсамольцы. Ім прадаўжаць пачатую ў кастрычніку 1917 года длікую справу камуністычнага будаўніцтва.

Выдатнымі поспехамі сустрэ-

верхняга трыкатажу, тэлевізараў і радыёпрыёмнікаў, швейных і сургалантарэйных вырабаў, іншай прадукцыі. Павялічыўся аб'ём вытворчасці, узрасла прадукцыйнасць працы.

Святочную дэманстрацыю працоўных горада-героя адкрываюць прадстаўнікі Маскоўскага раёна сталіцы.

Ідуць мінскія станкабудаўнікі і мотавелазаводцы, рабочыя

НА ЗДЫМКАХ: ваенны парад і дэманстрацыя працоўных у Мінску 7 лістапада 1979 года.

ОТВЕТ ТОВАРИЩА Л. И. БРЕЖНЕВА на вопрос корреспондента газеты «ПРАВДА»

Вопрос. Выступая 6 октября с. г. в Берлине, Вы заявили о готовности Советского Союза сократить по сравнению с нынешним уровнем количество ядерных средств средней дальности, развернутых в западных районах СССР, в том случае, если в Западной Европе не будет дополнительного размещения подобных средств. Как, по Вашему мнению, можно было бы приступить к практическому решению данного вопроса?

Ответ. Наше предложение, выдвинутое в выступлении в Берлине, имеет целью продвинуть вперед решение всего комплекса проблем военной разрядки и ограничения вооружений на европейском континенте. Первая реакция на это предложение показывает, что оно правильно понято всеми, кому дороги мир и безопасность в Европе. В то же время, оно, конечно, пришлось

не по вкусу тем, кто хотел бы вести дело к дальнейшему взвинчиванию гонки вооружений на европейском континенте, особенно в области ядерных средств средней дальности.

Что касается практического решения вопроса об этом оружии, то путь здесь один — начать переговоры. Советский Союз считает, что приступить к ним надо незамедлительно. Мы к этому готовы. Слово за западными странами. Важно, однако, чтобы не предпринималось поспешных действий, которые могли бы осложнить обстановку, помешать достижению положительных результатов, если до исхода переговоров не будет принято никаких решений о производстве и размещении в Западной Европе упомянутых средств. И напротив, эти шансы будут подорваны, если такие решения в НАТО будут приняты.

И еще об одном стоит сказать.

Советский Союз и другие страны — участницы Варшавского Договора предложили всем государствам, участвовавшим в общеевропейском соещении, отказаться от применения первыми друг против друга как ядерного, так и неядерного оружия. На это предложение мы еще не получили ответа. Но я хочу со всей ответственностью вновь подчеркнуть, что Советский Союз и теперь не станет применять ядерного оружия против тех государств, которые отказываются от производства и приобретения такого оружия и не имеют его на своей территории. Соответствующее обязательство мы были бы готовы оформить с любым заинтересованным государством.

пішучь землякі

Дорогие друзья!

От имени членов общества «Луна» в Амстердаме сердечно поздравляем всех сотрудников Белорусского общества «Радзіма», редакции газеты «Голас Радзімы» и весь советский народ с праздником Великой Октябрьской социалистической революции. Желаем всем крепкого здоровья, новых свершений и успехов в борьбе за человеческое счастье. Честь и слава Советской Отчизне!

Член правления общества «Луна»
М. ХОМЯКОВСКАЯ.

Голландия.

Дорогие друзья!

От всего сердца наш маленький коллектив поздравляет вас с историческим праздником советского народа — годовщиной Великой Октябрьской социалистической революции. Желаем всем вам успехов, здоровья и многих лет творческого труда на благо Отчизны.

В эти праздничные дни, как, впрочем, и всегда, мы чувствуем вашу дружбу и товарищескую поддержку, желаем, чтобы и впредь она крепла из года в год.

Да здравствуют дружба народов и вечный мир на планете!

Иван ДЕРЕВНЮК,

администратор газеты «Русский Голос».

США

Примите наши наилучшие пожелания и поздравления в связи с 62-й годовщиной Великой Октябрьской социалистической революции! Желаем всему советскому народу больших успехов во всех его великих делах и дальнейшего процветания!

М. ВЕНЦИС.

США.

Віншую ўсіх супрацоўнікаў Беларускага таварыства «Радзіма» і газеты «Голас Радзімы» са святам Кастрычніка! Жадаю вам і ўсяму беларускаму народу поспехаў у працы, выдатнага сучаснага і далейшага працвіцання ў будучым. Няхай мірнае сонца заўсёды свеціць над нашай планетай!

Слава Кастрычніку! Слава савецкаму народу!

Кацярына ЗВАНАРОВА.

Канада.

Общество имени Л. Толстого поздравляет вас с 62-й годовщиной Великой Октябрьской социалистической революции!

Желаем вам, дорогие друзья, успехов в вашей работе.

Правление и члены общества им. Л. Толстого.

Голландия.

Паважаныя супрацоўнікі таварыства «Радзіма», рэдакцыі газеты «Голас Радзімы»!

Віншваем вас з 62-й гадавінай Вялікага Кастрычніка! Жадаем шчасця, здароўя, поспехаў у вашай высакароднай рабоце. Жадаем нашай Радзіме новых дасягненняў у барацьбе за мір на зямлі, шчасця і працвіцання.

Члены і праўленне таварыства
«Дружба» г. Гаага.

Галандыя.

ПАД ФЛАГАМ САЦЫЯЛІЗМУ

Дарагія сябры!

Дазвольце ад імя членаў Руска - славянскага культурнага таварыства ў Брысбене павіншаваць вас і ў вашай асобе ўвесь беларускі народ з 62-й гадавінай Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Жадаем вам, дарагія суайчыннікі, добрага здароўя, шчасця і міру!

І яшчэ жадаем, каб апошні год дзесятай пяцігодкі быў завершаны паспяхова.

У сучасны момант ва ўсім капіталістычным свеце прагрэсіруе крызіс: інфляцыя, спад прамысловай вытворчасці, рост цэн на тавары, па-

велічэнне падаткаў, рост беспрацоўя і г. д. А ў нас на Радзіме, наадварот, усё ідзе добра. Выконваюцца дзяржаўныя планы, прамысловая вытворчасць расце, народ дабіваецца новых вялікіх поспехаў у навуцы і культуры. І нам, людзям, якія жывуць далёка ад роднай зямлі, прыемна бачыць гэта. Вось ужо 62 гады наша Радзіма жыве пад флагом сацыялізму. І за гэты перыяд з адсталай, слабай і малапісьменнай Расіі яна ператварылася ў магутную, развітую дзяржаву. Малайцы! Сёння на нашу Радзіму ўвесь свет глядзіць з захапленнем. Просты прык-

лад. Калі ў кастрычніку да нас у Брысбен прылятаў на тры дні ансамбль Савецкай Арміі, то на канцэртах у самым вялікім памяшканні горада «Фэстывал Хол» не было ніводнага свабоднага месца.

Члены таварыства таксама рыхтуюцца адзначыць гэтае вялікае свята нашай Радзімы. Мы наладзілі сяброўскі вечар. Будуць выступленні, канцэрт, святочны абед.

Яшчэ раз віншваем вас і жадаем новых поспехаў!

Па даручэнню членаў
РСКТ сакратар
А. АЖЫГАНАЎ.

Аўстралія.

САМЫ СПРАВДЛІВЫ ЛАД

Набліжаецца свята Вялікага Кастрычніка. 62 гады прайшло з таго часу, як наш народ упершыню ў свеце заснаваў дзяржаву працоўных, пачаў новую эпоху ў гісторыі чалавецтва. Наша Радзіма даказала, што сацыялістычны лад — самы справядлівы, бо нездарма прыклад з яе ўзялі і многія іншыя дзяржавы.

Тут вашы ворагі і іх прыхвасні за добрую плату на ўсе лады распяваюць, што ў Савецкім Саюзе няма свабоды. Сапраўды, для злодзей і грабежнікаў яе няма.

Вось на Захадзе для іх свабода поўная. Хто хоча грабіць, той грабіць. Возьмем прыклады з нашага жыцця. У розных магазінах на адны і тыя ж тавары і пра-

дукты цэны розныя. Кожны гандляр устанаўлівае іх самастойна. У нас шмат крычаць аб тым, што многія тавары прадаюцца са зніжкай. Але хто можа яе скарыстаць? Зніжка даецца толькі тады, калі купілі тавару больш чым на 5 фунтаў у адным магазіне або дзесяць вырабаў фірмы, якой належыць магазін. Такія пакупні могуць рабіць толькі багачы. Тут зноў для іх выгада. А калі ты бедны, то і зніжкі табе ніякай не будзе.

Або вось яшчэ прыклад. Тут у Англіі вельмі папулярныя скачкі. Вядома таксама, што англічане вялікія аматары піва. Дык вось звычайны піўны куваль каштуе 20 пенсаў. Але гандляры лепяць на

кубак партрэтаў коней — пераможцаў скачак. Такі куваль каштуе ўжо 90 пенсаў. Гэта значыць за карцінку з канём пакупнік павінен плаціць 70 пенсаў, у тры з паловай разы больш, чым за сам куваль. Можна абегчы ўвесь горад, але без партрэта фаварыта куваль не знойдзеш.

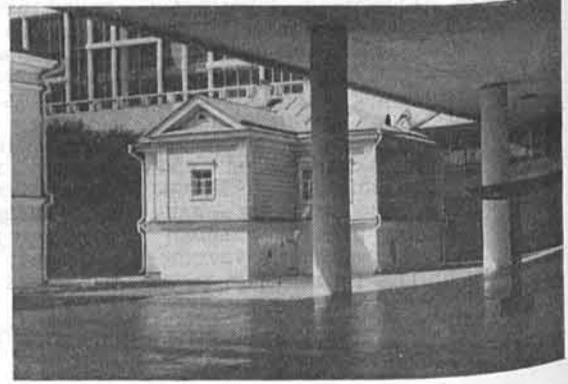
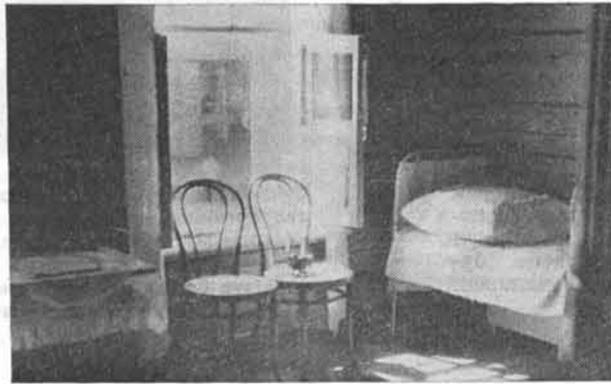
Можна было б яшчэ шмат расказаць аб нашым жыцці, але не хочацца азмрочваць свята.

Хоць мы і жывём далёка на чужыне, але гэтае свята будзем адзначаць разам з вамі і ўсім сэрцам будзем радавацца новым вялікім поспехам нашай Радзімы.

В. І. В. БЯГАНСКІЯ.
Англія.

Ленінскі мемарыяльны комплекс ва Ульянаўску быў адкрыты ў 1971 годзе. Ён увекавечвае памятныя мясціны, звязаныя з нараджэннем і дзяцінствам правадыра працоўных, заснавальніка Савецкай дзяржавы У. І. Леніна. Ленінскі мемарыял наведваюць савецкія людзі, госці з усіх куткоў свету. Здымкі А. ЛАРЫНА зроблены на Ленінскім мемарыяле ва Ульянаўску.

ТАЙНЫ БРОНИРОВАННЫХ КОМНАТ

Поздним вечером 26 октября (8 ноября) 1917 года на улицах и площадях Петрограда горели костры. Возле них грелись вооруженные солдаты, матросы, рабочие, готовые защитить первые завоевания революции в России. А в Смольном, где проходил II съезд Советов, выступал Ленин. «Рабочее и крестьянское правительство, созданное революцией 24—25 октября и опирающееся на Советы рабочих, солдатских и крестьянских депутатов», — говорил он, — предлагает всем воюющим народам и их правительствам начать немедленно переговоры о справедливом демократическом мире....

Тайную дипломатию правительство отменяет, со своей стороны выражая твердое намерение вести все переговоры совершенно открыто перед всем народом, приступая немедленно к полному опубликованию тайных договоров....»

В 22 часа 35 минут председательствующий ставит Декрет о мире на голосование. Он принимается единогласно. «Неожиданный и стихийный порыв поднял всех на ноги, — вспоминал американский журналист Джон Рид, — наше единодушие вылилось в стройном и коллунущем звучании «Интернационала». Калючий-то старый, седеющий солдат плакал, как ребенок... Могучий гимн заполнил зал, вырвался сквозь окна и двери и уносился в приоткрытое небо».

Через несколько дней, 30 октября (12 ноября), радио Страны Советов передало всем воюющим государствам предложение о немедленном заключении демократического мира. Началась трудная борьба за прекращение всемирной войны, продолжавшейся несколько лет. Необходимо было срочно опубликовать тайные договоры, чтобы раскрыть правду трудящимся всех стран о целях империалистической войны.

Утром 27 октября в одном из коридоров бывшего министерства иностранных дел на Дворцовой площади в Петрограде перед массивной железной дверью главных архивов стоял смуглолицый, невысокого роста человек в пенсне. Это был один из ближайших соратников Ленина, член Военно-революционного комитета Моисей Урицкий. Дверь, за которой находились бронированные комнаты, была заперта. Там в бронированных сейфах хранились тайные договоры царской России с империалистическими государствами о разделе мира. Это знал Урицкий. Эти двери во что бы то ни стало надо было открыть.

У бывшего министра иностранных дел, арестованного в Зимнем Дворце, ключей от бронированных комнат не оказалось. Ответственные царские чиновники бежали, и бронированные комнаты продолжали хранить свои тайны. А мир с нетерпением ждал обещанного большевиками опубликования тайных договоров. Буржуазные газеты Запада не без радости сообщали: «На Дворцовой, 6, пустынно, как после урагана. Большевицкому комиссару удалось заставить посещать занятия только несколько служащих. Но и те сидят без дела. У них нет даже ключей от рабочих столов и шкафов. Все сейфы и бронированные комнаты закрыты....»

Перед Яковом Свердловым, ближайшим соратником Ленина, стоял молодой, невысокого роста, коренастый матрос. Усы и борода придавали его лицу решительность и суровость. Короткий разговор со Свердловым, и Николай Маркин спешит из Смольного на Дворцовую, 6. В кармане его кожаной куртки мандат, в котором значится: «Товарищу Маркину, секретарю народного комиссара ино-

странных дел, поручается проведение необходимых действий для организации работ Народного комиссариата».

— Дело, о котором вам говорил Свердлов, — вспоминает он слова, сказанные ему в Смольном, — личное задание товарища Ленина. Он просил докладывать ему непрерывно. Если возникнут препятствия, обращайтесь, поможем.

На Дворцовой площади Маркина уже ожидал Иван Залкинд, ученый-биолог, доктор Сорбонны, владевший 8 европейскими языками. Ему, как и Маркину, было поручено открыть бронированные комнаты и подготовить тайные дипломатические документы к опубликованию в печати.

Несколько дней и ночей прошли в поисках высокопоставленных царских чиновников. И вот бывшие вице-министр Нератов, начальник канцелярии министерства Татищев и начальник шифровального отдела Таубе доставлены красногвардейцами на Дворцовую, 6. Они передали представителям Советской власти ключи и шифры, рассказали об их назначении.

Наконец Залкинд дал интервью иностранным журналистам. В руках у него была связка ключей.

— Сегодня, — сказал он, — мы фактически вступили в управление министерством. В наших руках ключи от бронированных комнат. Мы начинаем публикацию тайных документов.

Утром 10 ноября газеты «Правда» и «Известия» вышли с первыми документами тайной дипломатии. «Правда» писала: «Одетые в казенные шинели рабочие и крестьяне убеждаются теперь, что не ради защиты родины гнала их в бой буржуазия, а ради земель и городов, которые приглянулись банкирам и фабрикантам». Газеты сообщили, что Народный комиссариат иностранных дел объявляет все публикуемые тайные договоры утратившими силу для Советской России.

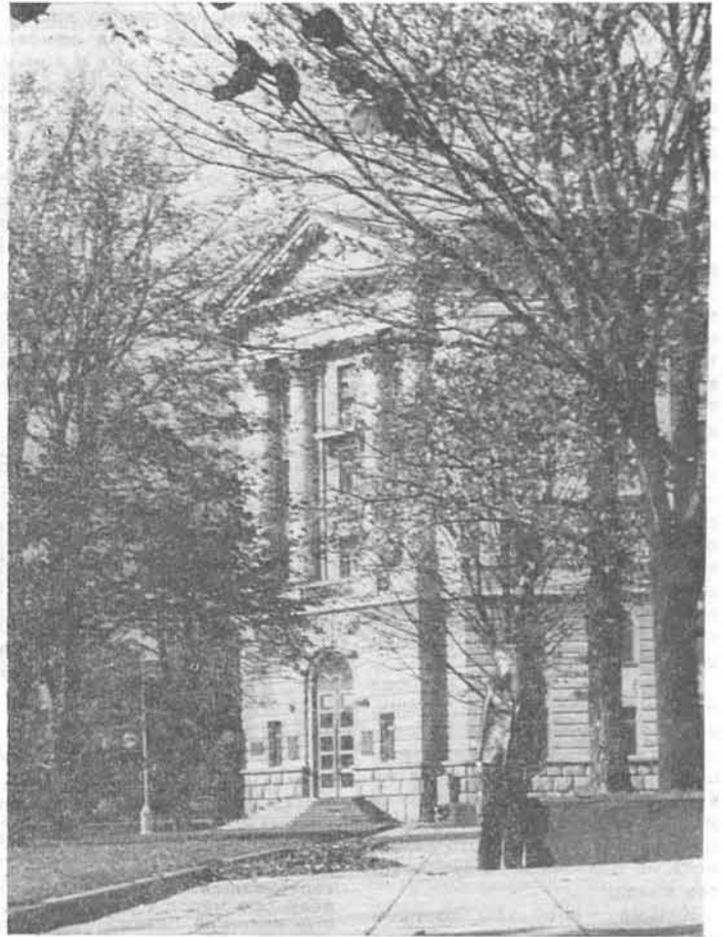
Одно сообщение было сенсационнее другого. В течение шести недель вышли в свет семь сборников в голубой обложке, содержащих около 100 тайных договоров и других важных документов. Из них мир узнал о военной конвенции 1892 года между Францией и Россией, о русско-английском секретном договоре и конвенции 1907 года, о разделе Ирана и Афганистана, о заключенном весной 1916 года соглашении между Великобританией, Францией и царским правительством о разделе Турции и многое другое.

Западные газеты признавали, что большевики впервые разоблачили тот факт, что союзные правительства раскраивали земной шар и бросали жребий, кому что достанется. Миллионы людей узнали правду об истинных целях мировой войны, развязанной империалистами. Сотни тысяч рабочих во многих городах мира вышли на улицы с требованиями прекратить войну.

Ленин высоко оценил факт опубликования тайных договоров: «Действительно революционная борьба за мир начата была в России только после победы революции 25 октября, и эта победа дала первые плоды в виде опубликования тайных договоров....»

Миллионы людей поняли в те дни, что в России родилось новое, невиданное доселе государство рабочих и крестьян, главным внешнеполитическим принципом которого стало слово «мир». Именно тогда были заложены основы той миролюбивой внешней политики, которую Советский Союз проводит на международной арене более шести десятилетий.

Елизавета ОРЛОВА.

Куток асеняга Мінска. Вуліца Кірава.

Фота Э. ЭЛЬКСИНА.

ПРЫСВЕЧАНА ІРАКСКА-САВЕЦКАЙ ДРУЖБЕ

У сталіцы Ірака — горадзе Багдадзе адкрыліся Дні іракска-савецкай дружбы. Яны прысвечаны 62-й гадавіне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі і пройдуць з удзелам Беларускай ССР.

У Ірак выехала дэлегацыя Таварыства савецка-іракскай дружбы на чале з намеснікам Старшыні Савета Міністраў Беларускай ССР М. Кавалёвым.

На працягу двух тыдняў у Багдадзе, а таксама ў Басры, Масуле і іншых гарадах поўдня Ірака будуць дэманстравана выставкі графікі і акварэлі беларускіх мастакоў, твораў народна-прыкладнага мастацтва. Аб жыцці і дасягненнях працоўных Беларусі ў брацкай сям'і народаў СССР, яе сталіцы горадзе-героі Мінску раскажуць вялікія фотавыставкі, дакументальныя кінафільмы. Гэтым жа тэмам будуць прысвечаны лекцыі з якімі выступяць перад іракскай грамадскасцю члены дэлегацыі.

Мы ўпэўнены, сказаў перад ад'ездам з Мінска намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР М. Кавалёў, што Дні іракска-савецкай дружбы паслужаць далейшаму збліжэнню і ўмацаванню дружалюбных сувязей паміж народамі Савецкага Саюза і Ірака.

ГОСЦІ КААПЕРАТАРАЎ

У Мінску з 6 па 10 лістапада знаходзілася група зарубежных гасцей Х з'езда ўпаўнаважаных Савецкай спажывецкай кааперацыі. У саставе дэлегацыі былі прадстаўнікі Анголы, Бангладэш, Гаіаны, Індыі, Іменскай Арабскай Рэспублікі, Кеніі, Лівана, Малайзіі, Мексікі, Непала, Арганізацыі вызвалення Палесціны, Перу, Францыі, ФРГ і Ямайкі.

Адбылася гутарка ў праўленні Белкаапсаюза. Яго старшыня К. Церах раскажаў гасцям аб развіцці аптывага і рознічнага гандлю, грамадскага харчавання, нарыхтоўчай і вытворчай дзейнасці, будаўніцтва і транспарту ў спажывецкай кааперацыі рэспублікі. Ён адзначыў, што за адзін месяц сельскія жыхары купляюць цяпер больш тавараў, чым за ўвесь 1940 год.

Члены дэлегацыі азнаёмліліся з работай кааператывных і дзяржаўных гандлёвых прадпрыемстваў Мінска і Мінскай вобласці. Яны прынялі ўдзел у святкаванні 62-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі ў Мінску.

СОНЕЧНЫЯ ДНІ

[Заканчэнне.

Пачатак на 3-й стар.]

На комплексе «Мір» справа практычна выглядае так. Кожныя трынаццаць дзён адгэтуль адраўляюцца на мясанадзінкі ад 360 галоў адкормленай жывёлы, якая дасягнула вагі не менш як 480 кілаграмаў, і прымаюць столькі ж цялят вагой па 45 кілаграмаў. Спачатку іх ставяць на дарошчванне, потым — на інтэнсіўны адкорм, і ўсё гэта працягваецца роўна 392 дні. За суткі, такім чынам, адна жывёліна прыбывае ў вазе на 1 кілаграм 100 грамаў. Вось гэты паказчык і дазваляе перш за ўсё гасцям, бо нідзе за мяжой такога яшчэ не дасягнулі.

Натуральна, гасцей цікавяць сакрэты такога поспеху. На комплексе строга прытрымліваюцца навукова абгрунтаванай тэхналогіі інтэнсіўнага адкорму. Увесь вытворчы працэс праходзіць дакладна, рытмічна. Тут добрыя вытворчыя памяшканні, у якіх аўтаматычна падтрымліваецца патрэбны мікраклімат. Бесперабойна дзейнічае аўтаматызаваная сістэма прыгатавання і раздача корму. Жывёла, у залежнасці ад перыяду адкорму, атрымлівае заменнікі малака, канцэнтраты розных відаў, сена, сянжа, патаку.

Але ёсць яшчэ адзін, незаменны нічым выток поспеху. Гэта людзі. Іх не шмат для такога прадпрыемства—96 чалавек разам з начальнікам, а непасрэдна на абслугоўванні жывёлы занята 55. Звенявая арганізацыя працы (дарэчы, чаго не сустрэнеш на капіталістычных прадпрыемствах) дазваляе дамагацца высокай прадукцыйнасці. Летась кожны работнік, заняты на доглядзе маладняку і яго адкорме, даў прадукцыі на 120 тысяч рублёў.

Вядома, што паказчыкі эканамічнага поспеху бываюць разнастайныя. Відаць, варта назваць яшчэ хоць бы два, але даволі красамойныя. Дзяржава затраціла на будаўніцтва комплексу «Мір» 14 мільёнаў рублёў. Не прайшло і трох гадоў, як гэтыя сродкі былі вернуты з прыбыткам. І яшчэ. Ніхто не стаў бы нарашчваць магутнасці на вытворчасці, дзе справы не ладзяцца, дзе сродкі не апраўдваюць сябе. Комплекс «Мір» у бліжэйшы час пашырыцца ў паўтара раза.

Неяк на комплексе пабываў міністр сельскай гаспадаркі Англіі. Уражаны ўбачаным, ён пасля прыслаў сюды двух сваіх фермераў. Адзін мае племянны за-

вод, другі пастаўляе камбікармы. Паслухалі фермеры расказ дырэктара саўгаса Аляксандра Дудука і заявілі: прапаганда. Тады ім паказалі жывёлу. Пахадзілі англійскія госці па вытворчых цахах і здаліся: «Так, вашы паказчыкі—рэальныя. Вы лепшыя гаспадары, чым мы». А хто яны, гаспадары, дакладней, кіраўнікі такой вытворчасці?

Дырэктару саўгаса Аляксандру Дудуку пяцьдзесят гадоў. Начальнік комплексу Канстанцін Высоцкі на дзесьці гадоў маладзейшы за яго. Абодва з былой Заходняй Беларусі, з сялянскіх сем'яў, якія зямлі мелі не больш, чым прысядзібны ўчастак у сённяшняга калгасніка. А жыць жа неяк трэба было. Мікалай Дудук з жонкай уручную пілаваў дошкі і прадаваў на кірмашы. Уладзіміру Высоцкаму ўдалося набыць конную маладзюгу — у чужых гумнах малаціў збожжа.

Сынам іх Савецкая ўлада дала больш надзейную апору ў жыцці. Яны вучыліся — у сярэдняй школе, потым у інстытутах, атрымалі работу па спецыяльнасці, у практычнай дзейнасці паказалі і глыбокія веды, і арганізатарскія здольнасці. Дудук — вучоны аграном, Высоцкі — вучоны заатэхнік. Любому знаўцу сельскай гаспадаркі пагутарыць з імі цікава. Высокая кваліфікацыя і дасведчанасць дазваляюць такім кіраўнікам паспяхова вырашаць шмат разнастайных

праблем: эканамічных, тэхнічных, вытворча-арганізацыйных, сацыяльна-бытавых...

Усе дні, што я правёў у саўгасе, стаяла сонечнае, не падобнае на асенняе надвор'е. На тэрыторыі, што падзяляе жылую і вытворчую зоны, жанчыны садзілі дрэўцы. Батанічны сад Акадэміі навук БССР стварае тут свой філіял. Ужо каторы сезон прыязджаюць у саўгас спецыялісты-дэндралагі, паступова ажыццяўляючы праект азелянення. Ставіцца мэта стварыць найлепшыя ўмовы для жыцця людзей. Тысячы мясцовых і рэдкіх дрэў, кустарнікаў, мноства кветак упрыгожаць будучы саўгасны парк. Якім цудоўным стане гэтае нядаўняе поле, сёння цяжка ўявіць.

Ад'язджаючы з саўгаса, я ўспомніў: пасёлак яшчэ не мае назвы. Усё, што прапаноўвалася, аказалася не арыгінальным. Папрасілі дапамагчы школьнікаў, аб'явілі конкурс. Назва — прыгожая, як жыццё, узнёслая, як мары, вядома, будзе.

У маім жа ўяўленні гэты куток назаўсёды застаецца Сонечным.

Мікола ВАСІЛЕУСКІ.

На гэты раз усё абышлося ў іх у разведцы добра, без прыгод, без лішняга страху. Праўда, як і заўсёды, была нервова-напружанасць, чаканне, што вось-вось нейкім жэстам, рухам, словам адкрыеш сваё сапраўднае аблічча — і тады ўжо толькі трымайся. Але яны прывыклі да гэтага, як прывыкае чалавек да змены дня і ночы, да дажджу і снегу.

Талковы ўсё-такі аказаўся хлопец Цімох Валадзевіч. З выгляду маруда, няўключдзіна, твар быццам заспаны, нецікавы, а трэба — і загарацца, успыхнуць агеньчыкі ў цёмных вачах, і ажыве адразу, лёгкі, спрытны зробіцца, у любой гаворцы вывернецца, з кім хочаш сталкуецца. Ролю дрыва-сека ён веў так натхнёна, так праўдападобна, што немцы з караўльнай каманды, якая ахоўвала бровар, запрасілі іх папілаваць дровы для сваёй салдацкай сталойкі і заплацілі шнапсам і тытунём.

Назад вярталіся таксама без ніякіх прыгод, калі не лічыць, што Кузьма ў лесе запарушыў нечым вока, і яно слязілася, шчымеца. Вось сапраўды не ведаеш, дзе бог падножку дасць. Пабывалі ў лапах у немцаў, зрабілі ўсё так, што камар носа не падточыць, а тут — гэ-тае вока...

Кузьма ішоў злы, то прыжмураў вока, то рэзка яго расплюшчваў і меў выгляд пакутніка, якога вядуць на эшафот.

У Перасопні, не паказваючыся староннім людзям, зайшлі на двор Сідара Ізоха. Той сядзеў на ганку, босы, шчаслівы, і перабіраў грыбы, цэлая гара якіх узвышалася перад ім на расцеленай світцы, у кошыку і проста на зямлі.

У Сідара была завядзёнка ніколі не распытваць пра тое, што і як зрабілі разведчыкі. Па тварах бачыў, які ў іх настрой. Даведаўшыся пра канфуз з Кузьмовым вокам, ён сказаў:

— Пойдзем да суседкі маёй, Гарпіны. Яна ў нас як той дохтар Пірагоў. Твай сучок з вока языком дастане.

Цімох Валадзевіч пайшоў у хлест, каб рыхтаваць коней у дарогу, а Кузьма з Сідарам не вуліцай, а садам пашнуравалі да Гарпінінай хаты. Хата была вялікая, як стадола, крытая драўлянай, якая пачарнела і патрэскалася ад дажджу і часу. Гарпіна, маленькая, жвавая, чарнавокая, з гусарскімі вусікамі пад носам-бульбінай, сустрэла іх весела і нават, падалося, радасна. Яна пасадзіла Кузьму на нізенькім зэдліку, загадала не варушыць галавою, сядзець смирна. З другой паловы хаты, большай і святлейшай, якая была адзелена дашчанай перагародкай, дала талі галасы.

— Школка ў мяне. Сёння першы дзень, — ахвотна растлумачыла Гарпіна.

Яна раптам зрабіла строгімі вочы, балюча націснула сухім вострым пальцам Кузьму на павека. Праз імгненне ўсё было зроблена, і Гарпіна, задаволеная сваім спрытам, рашыла пачаставаць гасцей абедам.

— У мяне гарбузавая каша ёсць, — як нейкую тайну, на-

паўшэптам паведаміла яна.

Кузьму трэба было адмовіцца, бо чакаў Цімох з коньмі, але ж ён рашыў пакаштаваць хоць лыжачку кашы, каб не пакрыўдзіць старую.

— Добрая каша... З малаком і просам, — гаварыла Гарпіна і ўжо даставала з печы гаршчок, які дыхаў салодкай парай, такой густой, такой смачнай, аж у носе казытала.

— Значыцца, настаўнік прыехаў, — зацікаўлена сказаў між тым Сідар Ізох. — У насу лазу-дзеразу не кожны пале-зе. Глянем, што за ён, глянем...

саматканую кашулю, спалоха-на сказаў:

— Гэта нейкі дзядзька. Тады настаўнік падышоў да чарнакосай, з носікам у вяснушках дзядзьчынкі. Яна пачырванела, ціха прапратала:

— Дзядзька... — І дадала: — Дзядзька з вусамі.

— Не, дзеці, — усміхнуўся настаўнік. — Гэта кайзер Вільгельм другі, бацька і правадыр германскага народа. «Кайзер» па-нашаму азначае кароль альбо цар.

Настаўнік падышоў да стала, за якім сядзеў, узяў у рукі кніжку, сказаў дзецям:

Леанід ДАЙНЕКА

РАЗВЕДЧЫК Кузьма РАДЗІМОВІЧ

УРЫВАК З РАМАНА «ЗАПОМНІМ СЯБЕ МАЛАДЫМІ»

У 41-м нумары газеты «Голас Радзімы» сёлета было змешчана выступленне маладога празаіка Леаніда Дайнекі — аўтара дылогі пра Кастрычнік і грамадзянскую вайну на Беларусі. Яго раманы «Людзі і маланкі» і «Запомнім сябе маладымі» выклікалі цікавасць у чытачоў Беларусі, бо праўдзіва і пераканаўча ўзнаўляюць эпізоды барацьбы за Савецкую ўладу, паказваюць, як загартоўваліся характары, мацелі перакананні тых, хто шчыра дбаў пра народ і родны край. Адзін з галоўных герояў дылогі — сын селяніна Кузьма Радзімовіч, з якім мы прапануем пазнаёміцца чытачам «Голасу Радзімы».

Сідар падышоў да перагародкі з жоўтых, неахайна агабляваных дошак і, нібы быў у сябе ў хаце і ведаў, як тут што стаіць і ляжыць, лёгенька націснуў рукою на адну дошку. Дошка ад'ехала ўбок, і Сідар з Кузьмой глянулі туды, адкуль чуліся галасы. Сям'ера хлопчыкаў і дзве дзядзьчынкі сядзелі на табурэтках і зэдліках і слухалі настаўніка. Настаўнік стаяў спіною да Кузьмы з Сідарам, і яны бачылі толькі ягоную спіну, вузкую, касцістую, і светла-русую патыліцу. Вось настаўнік, гаворачы, павярнуўся трохі бокам. У яго былі цёмныя бровы, рымскі нос, рудаватыя вусы.

— Мы з вамі, дзеткі, будзем вывучаць розныя навукі, — сказаў настаўнік і кашлянуў. — Вам трэба ведаць чытанне і пісанне, бо што гэта за чалавек, які не можа прачытаць напісаную літарамі думку іншага чалавека. Дужа спатрэбіцца вам у жыцці арыфметыка, яе лічбы і дробы, і геаграфія, якая апавядае пра далёкія краіны і пра народы, зусім не падобныя да нас, беларусаў. Ахвота і цяжкім павінны быць у вас, калі не хочаце быць такімі ж цёмнымі, як большасць вашых бацькоў. А зараз глянеце на сцяну. Там я павесіў выяву слаўтага чалавека. Хто скажа, што гэта за чалавек і чым ён знакаміты?

Дзеці, падпарадкоўваючыся настаўніцкай руцэ з указкай, дружна павярнулі галовы, светлыя і чарнявыя, улева. І Кузьма паглядзеў туды.

— Што гэта за чалавек? Ты скажы, — падышоў настаўнік да худзенькага хлопчука.

Той борздзенька ўзняўся з табурэткі, абцягнуў на сабе

— Скажыце мне, што такое рунь?

Дзеці дружна загаманілі:

— Гэта што ў полі расце...

— Хлеб з яе жнуць...

— Зялёная яна...

— Праўдзіна, дзеці... І вось паслухайце, што я вам скажу, — настаўнік узяў угору ўказальны палец. — Рунь, кажаце вы. А па-нямецку «рун» — зялёны. Бачыце, якія падобныя нашы мовы?

Настаўнік сеў на табурэтку, шчоўкнуў сашчэпленымі пальцамі, і тут Кузьма, пакінуўшы Сідара, шмаргануў шырму, што адгароджвала, раздзяляла пакоі, і стаў перад настаўнікам. Той ад нечаканасці аж страпнуўся, хуценька ўстаў, спытаўся:

— Што вам трэба, шаноўны? Кузьма, нічога не адказваючы, падышоў да сцяны, з тэскам садрэў партрэт кайзера Вільгельма.

— Што вы робіце? — пачырванела ў твары настаўнік.

— Дзеткі, бяжыце дадому, — сказаў вучням Кузьма. Сам жа цяжка сеў на табурэтку.

— Што такое? — абурыўся настаўнік. — Хто вы такі?

— Я камандзір чырвонай партызанскай разведкі Кузьма Радзімовіч, — сказаў Кузьма. — А вы хто такі?

— Я — Язеп Сярэдзіч. Член Бабруйскай рады. Я настаўнік. Спадзяюся, што вы, як нацыянальна свядомы беларус, не будзеце перашкаджаць весці ўрок.

— Я забараняю і закрываю ўсе вашы ўрокі, — Кузьма глядзеў проста ў вочы настаўніку. — Навошта дзіцячую душу гразню корміць?

Настаўнік смеўся, але адразу ж справіўся з сабою, за-

крычаў:

— Не маецца права! Я паклічу старасту.

Тады Кузьма дастаў з-за пазухі нож, ціха сказаў:

— Імем Саветаў забараняю весці ўрок. Калі хоць пікнеш, адрэжу язык.

Твар у яго быў такі рашучы, такі страшны, што настаўнік, каўтануўшы паветра, зноў сеў за стол, пальцамі пачаў нервова барабаніць па ім. Колькі імгненняў цягнулася маўчанне, потым настаўнік, бачачы, што зачыняе за сабою дзверы яго апошні вучань, сказаў, гнеўна бліснуўшы пасуравелымі вачамі:

— Сёння, пакуль галодныя вашы жываты, вы ідзеце за Саветамі. Але заўтра жываты наядуцца і галоднай будзе душа. І вы пойдзеце за намі.

— Скулу ў бок не хочаш? — паспакайнеў Кузьма. — Я можа лепшы беларус, чым ты. Я большавік беларускі. Ты зло і нянавісць плодзіш. Лічыш, што ўсе дрэнныя, усе дурны, толькі ты — прарок. Ты хочаш, каб беларусы вырваліся свайго коранню. Ды ці ведаеш ты, у чым сіла беларускага народа? Не ў тваёй ідыёцкай арыйскай расе і не ў прыгожых блакітных вачах, а ў тым, што паважае ён іншыя народы, нікога не пакрыўдзіць, хоць сам крыўджаны, нікому на глотку не наступіць. І прашу цябе па-добраму: ідзі адсюль. З гэтай хаты. З гэтай вёскі. Не дадзім мы вам разгону, падсячэм вашы паганьныя крылы.

Сярэдзіч зняў з цвіка свой шэры палітон, капялюш, сабраў са стала кнігі, пайшоў быў да дзвярэй, але вярнуўся, узяў указку і толькі тады выйшаў. Кузьма, трохі схакаўшы, падаўся следам. Яго сустрэлі на двары калы хаты Сідар Ізох і Гарпіна. Гарпіна была незадаволеная. Трымаючы гаршчок з гарбузавой кашай у руках, сказала:

— Настаўніка выгнаў. От, якія вы ўсе скорыя, якія грозныя. Чалавек дзетак нашых з цямоты вывесці хацеў. Бачыце цябе не хачу.

— За вока табе дзядзьку, цётка, — усміхнуўся Кузьма. — А настаўніка гэтага ты не шкадуі. Не шкадуі. Дай бог, каб да вашых дзядзей не прыходзілі больш такіх настаўнікаў.

— Ідзі, — строга глянула на яго Гарпіна. — Ты таксама не залаты. Не каштаваць табе маёй гарбузавой кашы.

Яна павярнулася, трымаючы абяруч гаршчок, пайшла ў хату. Кузьма разгублена пачухаў патыліцу, развёў рукамі, паглядзеў на Сідара. Той маўчаў. І яны пайшлі з Гарпінінага двара.

Назаўтра дабраліся да атрада. Апошнія кіламетры Цімох Валадзевіч ужо не мог сядзець на кані, ішоў, няўключдзіна перастаўляючы ногі, моршчыўся ад болю. Ён сам дзівіўся сваёй слабасці, заўсёды ж усё ў яго было здаровае, мог, калі трэба, патрываць, пацяраць, зубамі паскрыпець, а тут неспадзявана «расклеіўся». Ён сумна і вінавата глядзеў на Кузьму і, калі дабраліся нарэшце да атрада, адразу паплёўся да фельчара Яўменава. Кузьма ж пакіраваў у штабны будан.

ПАЭТ-ЛАЎРЭАТ

Напярэдадні гадавіны ўтварэння Усесаюзнага Ленінскага Камуністычнага Саюза Моладзі, якую юнакі і дзядзьчаты краіны ўрачыста адзначылі 29 кастрычніка, сталі вядомы імёны лаўрэатаў 1979 года ў галіне літаратуры і мастацтва. Сярод удастоеных прэміі Ленінскага камсамола беларускі паэт Уладзімір Някляеў. Узнагароду ён атрымаў за паэму «Дарога дарог», прысвечаную Байкала-Амурскай магістралі, і зборнік «Вынаходнікі вятроў».

УЗНАГАРОДА ПІСЬМЕННІКУ

Старшыня Прэзідыума А. Вярхоўнага Савета БССР Іван Палякоў 2 лістапада ўручыў ордэн Дружбы народаў пісьменніку Максіму Лужаніну, узнагароджанаму за заслугі ў развіцці савецкай літаратуры і ў сувязі з сямі-дзясцігоддзем з дня нараджэння.

І. Палякоў, а таксама Старшыня Вярхоўнага Савета БССР народны пісьменнік рэспублікі І. Шамякін цёпла і сардэчна павіншавалі ўзнагароджанана, пажадалі яму добрага здароўя, шчасця і плённай дзейнасці.

ПОМНІК У ПОЛАЦКУ

Ва ўрачыстай абстаноўцы жыхары Полацка адкрылі помнік свайму земляку легендарнаму герою грамадзянскай вайны Уладзіміру Азіну.

Сын беднага селяніна з вёскі Мар'янава, што пад Полацкам, у свае няпоўныя дваццаць гадоў прымаў удзел у рэвалюцыйным руху, а затым у састане чырвонагвардзейскіх атрадаў абараняў заваёвы Кастрычніка ад контррэвалюцыянераў і замежных інтэрвентаў.

У 1918 годзе Уладзімір Азін уступіў у рады Ленінскай партыі бальшавікоў і быў назначаны начальнікам 28-й дывізіі, вядомай пад назвай Жалезная Азінскай. Пад камандаваннем Азіна былі паспяхова праведзены аперацыі па вызваленню ад контррэвалюцыйных войскаў Казані, Іжэўска і іншых гарадоў.

Адным з першых У. Азін быў узнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга. Імем Азіна названы калгасы, прадпрыемствы, школы і вуліцы ва Удмурціі і Татарыі, Прыураллі і Сальскіх стэпах, на берагах Волгі і Дона. Цяпер у бронзе і граніце ўвекавечаны вобраз героя на яго радзіме.

Пяціметровы манумент ўведзены побач са школай, якая носіць імя Уладзіміра Азіна.

ТВОРЧЫ ВЕЧАР М. АЎРАМЧЫКА

З кожнай штольні пахне
беларускай,
Баравой,
смалістаю сасной...
Пад зямлёй праход нязручны,
вузкі
Выглядае просекай лясной.

Так пачаўся творчы вечар аднаго са старэйшых нашых паэтаў Міколы Аўрамчыка. Мікрафоны, кветкі, тэлекамеры... У зале пануе паэзія. Паэт то запрашае нас на сваю Магілёўшчыну, дзе «ў пералеску восенскім, за вёскай, злазіць з хвоек бронзавы загар», то словам сваім, болям сваім зноў і зноў нагадвае пра далёкія, страшныя часы вайны, то, адказваючы на пытанні, — запіскі засыпае столік — разважае пра сённяшні дзень зямлі нашай і яе дзень заўтрашні.

Адно з пытанняў яму, загадчыку аддзела паэзіі часопіса «Малодасць», вядома ж, пра работу, пра настаўніцтва. І Мікалай Якаўлевіч гаворыць пра тых, побач з кім давялося працаваць, пра моладзь, якая ідзе ў рэдакцыю са сваімі праблемамі, сваім бачаннем свету, прыносячы разам з вершамі гарачы запал, свае, няхай яшчэ не абгрунтаваны памкненні да пошуку новага, неадкрытага ў паэзіі.

Так на працягу 27-і год ішлі маладыя, пачынаючыя паэты да Мікалая Якаўлевіча. Ішлі вучыцца, часам спрачацца і даказваць сваю правату. Але заўсёды з павагай, з любоўю да яго. Заўсёды — і сёння, калі прынеслі яму не вершы, а кветкі. У гэты вечар гучалі вершы настаўніка, напісаныя ў розныя гады, напісаныя шчыра, натхнёным сэрцам.

Т. МІКАЛАЕВА.

З вялікім поспехам праходзяць заўсёды выступленні Дзяржаўнага ансамбля танца БССР. Гэтаму калектыву горача апладыскавалі ў многіх гарадах і вёсках нашай краіны, за ружом. НА ЗДЫМКУ: у час выступлення. Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ЗАЎСЁДЫ СУЧАСНЫ

СПОЎНІЛАСЯ 110 гадоў з дня нараджэння старэйшага кампазітара Беларусі, народнага артыста рэспублікі Мікалая Чуркіна. Калі музычная грамадчасць нашай краіны адзначала знамянальную дату, яне прыгадалася першая сустрэча з гэтым чудаўным чалавекам.

Было гэта ў пачатку трыццаціх гадоў, калі на пульты сімфанічнага аркестра Беларускага радыё, артыстам якога я працаваў, паклалі новыя ноты. Назву — сімфанета «Беларускія малюнкі» і прозвішча аўтара — Мікалай Чуркін раней ніхто не чуў. Але ў той далёкі час творы беларускіх кампазітараў у рэпертуары нашага аркестра амаль не сустракаліся. Усё новае мы віталі з самай шчырай цікавасцю. А яна шчыра больш узрасла, калі пачалася рэпетыцыя. Столькі было ў гэтай музыцы прывабнасці, адухоўленасці і характэрнага.

У перапынку мы пачалі ўспамінаць беларускія народныя мелодыі, пачутыя ў новым творы. Сімфанета ўся была заснавана на гэтых мелодыях і, відаць, таму вылучалася напеўнасцю і адраўнаў «клалася на слых».

Напэўна, кампазітар усім яшчэ малады і вясёлы чалавек, — заўважыў нехта з нас, і ўсе згадзіліся з гэтай думкай.

І якім жа было наша здзіўленне, калі на прэм'еру сімфанеты з Магілёва прыехаў аўтар — каржакаваты сур'езны чалавек, які паспеў так размяняць сёмы дзесятак. Калі мы бліжэй прыглядзеліся да нашага гасця, то не маглі не заўважыць, што ён вельмі малады душой. Гэтая маладосць святлялася ў яго ясных блакітных вачах, у лагоднай усмешцы, што ў заўсёды хавалася ў самых куточках яго вуснаў, у знешняй стрыманасці, за якой ясна праглядаўся неспакойны, жыццёвы характар гэтага чалавека.

А калі кампазітар праз невялікі час пераехаў у Мінск і сустрэчы з ім сталі даволі частымі, я ніколі не пераставаў здзіўляцца шыршын і разнастайнасці яго характару, яким валодаюць, напэўна, толькі вельмі мэтанакіраваныя і цэласныя людзі.

НЕЎЗАБАВЕ я даведаўся, што ён нарадзіўся ў 1869 годзе ў сям'і беззямельнага селяніна, на Каўказе, з дзіцячых гадоў пераехаў у якуюсьці гора. Аднак, закінуўшы сваёй дапытлівасці шчырай любові да музыкі і дапамозе добрых людзей, хлопчык здолеў паступіць у пачатковую ваенна-фельчарскую школу, а потым у тыфліскае музычнае вучылішча скончыць яго па класу кампазіцыі славутага рускага кампазітара М. Іпалітава-Іванова.

Яшчэ ў гады вучобы яго захапіла высакародная дзейнасць збіральніка музычнага фальклору, а працуючы ў Беларусі, Мікалай Мікалаевіч абавязкова захапіўся народнай творчасцю. Простая і задушэўная, яна адразу знайшла дарогу да яго сэрца.

Цікава, красамоўна расказваў Мікалай Мікалаевіч пра сваю педагогічную працу ў Вільні, Мсціслаўлі і Магілёве, пра пастаноўку ў 1922 годзе яго першай оперы, пра фальклорныя падарожжы.

Пісьмовым стала кампазітара засталіся даўно закончаны клавір «Раскіданага гнязда» і накіды партытуры новай оперы, на п'яніна ноты недапісанай песні...

УСПАМІНАЮЧЫ зробленае Мікалаем Чуркіным за восем дзесяткаў гадоў творчай дзейнасці, міжвольна звяртаеш увагу на адну цікавую дэталю: умелства кампазітара быць заўсёды сучасным, скіроўваць свае намаганні на самае важнае, самае галоўнае, самае неабходнае і надзённае. Слова «першы» непазбежна даводзіцца бяскона паўтараць, калі раскажаш пра яго жыццё. У часы, калі беларускі народ стагнаў пад прыгнётам царызму, ён адным з першых заняўся запісам і прапагандай народных песень. Не паспела скончыцца грамадзянская вайна, як ён стварыў першую ў гісторыі беларускай музыкі оперу на рэвалюцыйную тэматыку «Вызваленне працы» на лібрэта П. Шастакова. У дзень смерці Уладзіміра Ільіча Леніна ён першым сярод савецкіх кампазітараў напісаў песню, прысвечаную геніяльнаму правадару сусветнага пралетарыату — «Вялікая жалоба». Першым стварыў ён буйны твор — сімфанету «Беларускія малюнкі», цалкам пабудаваны на беларускім народным музычным матэрыяле, і першы струнны квартэт. Ён стаў аўтарам першых беларускіх песень і оперы для дзяцей — «Рукавічка», першай пастаўленай на тэатральнай сцэне беларускай музычнай камедыі. Першымі ў Беларусі прагучалі яго песні аб камсамоле, моладзі, калгасным жыццё. Першым зразумеў Мікалай Мікалаевіч і народны дух паэзіі І. Купалы, Я. Коласа, К. Буйло, М. Клімковіча, П. Броўкі і іншых беларускіх паэтаў, стварыўшы на іх тэксты рамансы.

Тройчы выходзілі ў свет зборнікі беларускіх народных песень, запісаных М. Чуркіным: у 1910, 1949 і 1959 гадах. Яны сталі невычэрпнай крыніцай, якая жыццё творчасці беларускіх кампазітараў.

М. Чуркін увайшоў у гісторыю музычнай культуры як адзін з заснавальнікаў беларускай кампазітарскай школы. Творчую спадчыну мастака складаюць дзве оперы, тры сімфанеты, дзве музычныя камедыі, каля двух дзесяткаў сюіт, уверцюр і іншых буйных твораў для сімфанічнага і народнага аркестраў, больш дзесяці струнных квартэтаў, звыш ста рамансаў, мноства хораў, масавых песень, музыкі для духавых аркестраў, інструментальных ансамбляў, апрацовак беларускіх народных песень і танцаў.

Яго музыка, ясная па форме, эмацыянальная, ідэйна насычаная, адказвае ўсім патрабаванням высокага прафесіяналізму, яна заўсёды даступная, простая, жыццёсцвярдзальная, адзначаецца асаблівай цеплынёй і светлым настроем. І, разам з тым, яе даступнасць ніколі не гранічыць з прымітывізмам, а за прастотой хаваецца вялізарнае майстэрства і тонкі музычны густ.

Д. ЖУРАЎЛЕУ, заслужаны дзеяч культуры БССР.

У гады Вялікай Айчыннай вайны загінула ўсё напісанае Чуркіным, загінулі плады яго шматгадовай працы, неацэнныя запісы народнай музыкі. І Мікалай Мікалаевіч, вярнуўшыся з эвакуацыі, бярэцца за ўзнаўленне старых фальклорных запісаў, навава піша партытуры сваіх твораў. Штогод ён накіроўваецца ў працяглыя экспедыцыі, нястомна збіраючы дыменты народнай мудрасці, а ў вясеннія і зімовыя месяцы садзіцца за інструмент і накідае на лістах нотнай паперы новыя творы. Так у 1947 годзе паяўляецца музычная камедыя «Песня Бярэзіны», праз два гады кампазітар заканчвае Другую сімфанету, яшчэ праз два — Сімфанічную сюіту № 2, а ў 1955 годзе Трэцюю сімфанету. Адначасова з працай над гэтымі буйнымі этапнымі творамі ён робіць велізарную колькасць апрацовак беларускіх песень і танцаў для хору, сольных спеваў, разнастайных ансамбляў і музычных інструментаў, стварае дзесяткі арыгінальных хораў, рамансаў, песень на словы беларускіх паэтаў. У гэтыя ж гады кампазітар піша уверцюру «Памяці Янкі Купалы», некалькі сюіт, «Рапсодыю» і многа п'ес для аркестра беларускіх народных інструментаў, секстэта допр, духавога аркестра, некалькі квартэтаў, твораў для фартэпіяна, песень для дзяцей.

ЗДАВАЛАСЯ, што кампазітар перажывае пару сваёй другой маладосці. Ды, зрэшты, так яно і было: гады жыцця не змаглі вычарпаць яго творчых сіл, а нібы ўмацавалі, загартавалі іх. Пачаўшы пісаць кніжку пра Мікалая Мікалаевіча, я часта наведваўся да яго. Менавіта ў той час ён пісаў оперу «Раскіданае гняздо» па п'есе Янкі Купалы, і мне давялося быць першым слухачом гэтай музыкі. Стаміўшыся іграць, ён раскажваў мне пра сваё дзяцінства, заняткі, сустрэчы і размовы з такімі выдатнымі кампазітарамі, як П. Чайкоўскі, А. Рубінштэйн, пра моцнае доўгае сяброўства з Ф. Шаляпіным, пра захапленне жывапісам, дзякуючы якому ён здолеў завочна скончыць Пецярбургскую акадэмію мастацтваў і пра шмат што іншае.

Давялося мне быць у Мікалая Мікалаевіча і ў дзень яго 95-годдзя. Ён быў бадзёры, вясёлы, дасціпна жартаваў, неаднаразова падымаў разам з гасцямі невялічкі кілішак. Але і самы магутны дуб згінаецца пад цяжарам гадоў, і 27 снежня 1964 года М. Чуркіна не стала. На

ЯК ЖЫЦЬ ДАЛЕЙ?

Героі палескай дылогіі лаўрэата Ленінскай прэміі народнага пісьменніка БССР Івана Мележа трывала ўвайшлі ў свядомасць беларускіх чытачоў, мы ведаем іх таксама па тэлевізійным спектаклі «Людзі на балоце», па інсцэніроўках, якія можна ўбачыць у нашых тэатрах. А нядаўна Беларускае тэлебачанне паказала прэм'еру тэлевізійнага спектакля ў дзюю частках па матывах апошняга рамана Івана Мележа «Завеі, снежань...».

...Маленькі пакойчык у школе, дзе жызе Ганна. Тут яна працуе прыбіральшчыцай. Яна кенчаткова парвала са сваім мужам, кулаком Яўхімам Глушак, і пакінула родную вёску. Зразумелыя клопат і турботы бацькоў, якія прыехалі яе правесці. На фотаздымку ўверсе — адна з першых сцэн спектакля, у якой удзельнічаюць (злева направа): мачыха Ганны — народная артыстка БССР Г. Макарава, бацька — К. Сянкевіч, настаўніца Параскева Андрэюна — Г. Фёдарова, Ганна — Г. Кухальская.

Час быў трывожны, неспакойны. Канец 1929 года. У краіне праводзіцца калектывізацыя. У вострай спрэчцы паміж сакратаром райкома партыі Башлыковым (А. Падабед, на здымку злева) і старшынёй райвыканкома Апейкам (заслужаны артыст БССР Г. Гарбук) вырашаецца вельмі важнае пытанне: як працаваць з людзьмі, якімі метадамі пераконваць іх у правільнасці абранага шляху, каб яны ўсім сэрцам паверылі ідэям партыі і сталі актыўнымі будоўнікамі новага жыцця.

Заўсёды быць у глыбіні народных мас, ведаць, чым яны жывуць, гаварыць з імі так, каб слова партыі даходзіла да розуму і сэрца кожнага, — вось жыццёвы прынцып Апейкі, камуніста з вялікім стажам, за плячыма ў якога — гады рэвалюцыі і грамадзянскай вайны. Сакратар райкома Башлыкоў — малады, энергічны работнік. Ідэйную загартоўку атрымаў ён у горадзе, і таму не так глыбока, як Апейка, ведае побыт і псіхалогію сялянства. Не заўсёды яго гарачнасць і паспешлівасць, імкненне любой цаной выканаць дырэктыву прыводзяць да патрэбных вынікаў. Асобная лінія ў раманах і тэ-

леспектаклі — гісторыя нечаканага кахання Ганны і Башлыкова. Ганна на раздарожжы, увесь час яе пакутліва трывожыць пытанне: як складзецца лёс, як жыць далей... Вобраз Ганны — першая значная работа на тэлебачанні маладой артысткі Галіны Кухальскай, і трэба сказаць, што дэбют атрымаўся ўдалы. (Здымак злева ўнізе).

Пераканаўча паказана, як нялёгка ламаюцца старыя звычкі, спрадвечная сялянская псіхалогія ўласніка. Паступова, крок за крокам, ідзі, за якая агітуюць і Башлыкоў, і Апейка, і Міканор, і Гайліс, пераконваюць усё большую і большую колькасць сялян.

Стваральнікі тэлеспектакля імкнуліся перадаць на экране нетаропкі стыль мележаўскай прозы, напружаны роздум пісьменніка, манументальнасць у пабудове сцэн і дыялогаў, псіхалагічную глыбіню характараў. Таму запамінаюцца нават невялікія, эпизодычныя вобразы, як, напрыклад, мачыха ў выкананні народнай артысткі БССР Галіны Макаравай (здымак унізе справа) альбо люты вораг усіх новых змен у вёсцы Яўхім Глушак у выкананні артыста Аляксандра Уладзімірскага.

Новая сустрэча з мележаўскімі героямі, з персанажамі яго апошняга рамана «Завеі, снежань...» — значная падзея ў культурным жыцці рэспублікі.
В. ПЯТРОУ.

Фота А. ДЗМІТРЫЕВА.

ПЕРАД СУР'ЕЗНЫМ ЭКЗАМЕНАМ

Новы, семнаццаты па ліку канцэртны сезон паспяхова пачала народная харавая капэла мастаўніцкай горада Брэста. Нядаўна калектыў вярнуўся з трохдзённай творчай паездкі ў

горад Люблін (ПНР). У 1980 годзе капэла прыме ўдзел у міжнародным конкурсе самадзейных харавых калектываў, які адбудзецца ў італьянскім горадзе Гарыцыю.

НОВЫЯ ШКОЛЫ

На Віцебшчыне да Вялікага Кастрычніка не было ніводнай

музычнай і мастацкай устаноў, пра што гаворыць статыстыка тых дзён. Сёння ў Прыдзвінскім краі працуе 46 дзіцячых музычных і мастацкіх школ і два музычныя вучылішчы. Нядаўна ў Віцебску стала дзейнічаць і спецыяльная школа вывучэнчага мастацтва, у вёсках Дзісна Міёрскага і Ула Бешанковіцкага раёнаў адкрыліся музычныя школы.

МАСТАЦТВА СЯБРОЎ

У канцы кастрычніка ў Мінску ў Палацы культуры тэкстыльшчыкаў адкрылася выстаўка работ самадзейных мастакоў і народных майстроў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Узбекістана. На ёй прадстаўлены жывапіс, графіка, скульптура, кераміка, мастацкая апрацоўка металу, разьба па дрэву.

Сярод аўтараў — рабочыя, калгаснікі, інжынеры, урачы, людзі іншых прафесій, якія займаюцца ў студыях і гуртках. Гэтых творчых калектываў ва Узбекістане больш як 250, і займаюцца тут тысячы аматараў мастацтва. Кіруюць іх творчымі пошукамі прафесійныя мастакі.

Удзел мастакоў-аматараў у розных выстаўках падкрэслівае значнасць той справы, якой яны аддаюць свой вольны час, а

паездкі і сустрэчы пашыраюць кругагляд, даюць магчымасць пазнаёміцца з работамі іншых майстроў.

А. КРАСІЧКАВА.

НА ЗДЫМКАХ: В. ШУРКОУ. «Узбекскія народныя тыпажы», кераміка; А. ВАЛДЗІН. «Вінаград», разьба па дрэву; Н. ВЯТКІН. «Нацюрморт», акварэль.

ЗАЗЯЛІ ЗОРАЧКІ НА ГРУДЗЯХ...

Напярэдадні свята Кастрычніка першакласнікам 53-й мінскай школы ўрачыста ўручылі чырвоныя зорчкі. У вялікай зале сабраліся ў гэты дзень разам з малымі піянеры, настаўнікі, бацькі. Хлопчыкі і дзяўчынкі вельмі хвалююцца. Яны старанна рыхтаваліся да гэтага дня. Настаўніца і вачытаўцы праводзілі лясныя ўрокі, на якіх вучні даведаліся многа новага пра Леніна, пра Кастрычніцкую рэвалюцыю.

У цішыні гучыць голас старшай піянерважатай Галіны Кажарынай:

— Сёння вы сталі акцябратамі. Пяцікутная чырвоная зорчка — гэта першы ганаровы знак Радзімы, уручаны вам. Падобныя зоркі ззяюць над Крэмлём, іх носяць на пілотах

воіны, якія ахоўваюць нашу мірнае жыццё, касманаўты, героі вайны і працы. Галоўны абавязак акцябратаў — добра вучыцца, даламагаць сябрам, клапаціцца аб старых людзях, быць добрымі і справядлівымі, любіць сваю Радзіму.

Будучае кожнай краіны залежыць ад таго, якімі вырастуць дзеці, што яны атрымаюць у спадчыну ад папярэдняга пакалення. Дзеці савецкай краіны з маленства прывыкаюць цаніць і берагчы светлыя ідэалы Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Імя «акцябратаў» ўтварылася ад рускай назвы месяца, у якім здзейснілася Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя. Часта акцябратаў ласкава называюць унукамі Ільіча. На іх зорчках — дзіцячы парт-

рэт Уладзіміра Ільіча Леніна.

Сёлета тых, хто толькі пачаў насаць акцябрэцкую зорчку, чакае цікавая гульня-падарожжа «Акцябратаў — па краіне Кастрычніка», у якое іх павядуць важатыя-піянеры. У ходзе гэтай гульні першакласнікі даведаюцца шмат новага і цікавага аб дзіцячых і юнацкіх гадах Леніна, аб пачатку яго рэвалюцыйнай дзейнасці, аб саратніках Уладзіміра Ільіча, аб тым, як жывуць дзеці ў іншых краінах.

Пройдзе час, і сённяшнія акцябратаў стануць дарослымі людзьмі, будуць атрымліваць урадавыя ўзнагароды. Аднак, ніколі не забудзецца ім дзень, калі на іх грудзях запалала маленькая чырвоная зорчка.

Т. НИКІЦІНА.

У гэтым двухпавярховым асабняку з «залатымі» кольцамі на франтоне пануюць усмешкі, шчырая гасціннасць. Ды і як жа інкш! Суды прыязджаюць толькі шчаслівыя. Тут, у зоне адпачынку Дразды, размешчаны новы Мінскі дом маладажонаў «На шчасце».

Жаніха і нявесту сустракаюць яшчэ на вуліцы. З нізкім паклонам расціпаюць перад імі белы ручнік з нацыянальным арнамантам — сімвалічную «дарогу жыцця», якую трэба будзе паплек прайсці маладым. Народныя абрады пераплятаюць усе ўрачыстасці шлю-

бу, надаюць яму асаблівую святочнасць. І завяршаецца ўсё гэта ў зале частаванняў за багатым святочным сталом.

НА ЗДЫМКАХ: Дом маладажонаў; па народнай традыцыі маладыя частуюцца «бабінай» кашай.

Фота Г. УСЛАВА.

АБ ЧЫМ РАСКАЗВАЮЦЬ ЭТЫКЕТКІ

Калекцыяніраванне запалкавых этыкетак пачалося амаль адначасова са з'яўленнем запалак.

Упершыню калекцыяніраванне запалкавых этыкетак дэманстравалі на Сусветнай выстаўцы ў Парыжы ў 1855 годзе. Першая падобная выстаўка ў нашай краіне была арганізавана ў 1924 годзе ў Маскве, дзе свае калекцыі выставілі славутыя рускія акцёры І. Масквін і В. Качалаў.

Тэматыка малюнкаў на запалкавых этыкетках бясконца багатая. Яна адлюстроўвае гісторыю, геаграфію краіны, яе культуру, дасягненні ў навуцы, прамысловасці, сельскай гаспадарцы, працу і жыццё народа, сацыяльны лад і эканоміку.

На старых рускіх этыкетках, якія ў нашы дні сустракаюцца ў калекцыях даволі рэдка, паказаны Маскоўскі Крэмель, палацы Пецярга, жанравыя сцэны. У 1899 годзе былі выпушчаны этыкеткі з партрэтамі А. Пушкіна, у 1900 годзе — А. Суворова.

Этыкеткі першых год Савецкай улады заклікалі да барацьбы з разрухай, голадам, унутранай і знешняй контррэвалюцыяй. Старэйшаму пакаленню савецкіх калекцыянераў добра вядомы этыкеткі, што заклікаюць збіраць сродкі на пабудову аэрапланаў, аўтамабіляў, дырыжабляў, эскадрылі «Ультыматум» у адказ на ноту лорда Керзана.

Сёння на этыкетках вы ўбачыце цудоўныя куточки нашай Радзімы, партреты славутых дзеячаў навукі і літаратуры. Есць юбілейныя этыкеткі і прысвечаныя розным падзеям. Так адзначаюць запуск савецкіх спадарожнікаў і касмічных караблёў, гадавіны рэспублік; многія пытанні, якімі займаюцца нашы прафсаюзы; ахова працы, ахова здароўя, арганізацыя адпачынку і вольнага часу, — таксама знайшлі сваё адлюстраванне на запалкавых карабках. На этыкетках перыяду Вялікай Айчыннай вайны — заклік да барацьбы з фашызмам.

Беларускія запалкавыя камбінацыі масавымі тыражамі выпускаюць этыкеткі, прысвечаныя гарадам рэспублікі, помнікам і гістарычным месцам, архітэктурным ансамблям.

На стэндах філатэлістычных выставак, якія праходзілі ў Мінску, наведвальнікі змаглі ўба-

чыць цікавыя калекцыі этыкетак, што расказваюць аб рэспубліцы. Вялікая маляўнічая серыя этыкетак з нацыянальным арнамантам прысвечана нашай сталіцы — Мінску, яго архітэктурным ансамблям, помнікам, прадукцыі аўтамабільнага і трактарнага заводаў; шэраг этыкетак расказвае аб Брэсцкай крэпасці, Гомелі, Віцебску, Гродна. Чарговая серыя адлюстравала славу тыя мясціны Слуцка, Барысава, Полацка, Бабруйска і іншых нашых гарадоў.

Аб Бярэзінскім запаведніку і Белавежскай пушчы расказвае вялікая серыя шматкаляровых этыкетак з адлюстраваннем птушак і звяроў, якія населяюць гэтыя куткі дзікай прыроды. Вялікая колькасць юбілейных этыкетак. Яны выпушчаны да 40-годдзя БССР і Кампарты Беларусі, 40-годдзя камсамола Беларусі, 40-годдзя таварыства Чырвонага Крыжа БССР і іншых юбілеяў. У некалькіх серыях адлюстраваны Спартакіяды БССР, дасягненні спарт-

сменаў рэспублікі. Цікавыя этыкеткі прысвечаны раману І. Шамякіна «Глыбокая плынь», творам М. Танка, А. Куляшова, Я. Купалы, Я. Коласа, Я. Брыля, Я. Скрыгана, П. Пестрака, П. Броўкі, Я. Маўра, іншым паэтам і празаікам рэспублікі.

Л. КОЛАСАУ.

ПАДАРУНАК МУЗЕЮ

Барэльф У. І. Леніна, які належаў рэвалюцыянерам і вядомаму савецкаму дыпламату Аляксандру Калантай, паступіў у Гродзенскі гісторыка-археалагічны музей. На белым, злёгку пажаўцелым ад часу камні невядомы аўтар адлюстраванне ўобраз правадара.

У памяць аб сумеснай рабоце А. Калантай падарыла Барэльф другому савецкаму дыпламату П. Кушнеру — ураджэнцу Гродна, удзельніку Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі і грамадзянскай вайны, вядомаму вучонаму. Пасля яго смерці Барэльф перадаў музею сын Паўла Іванавіча — маскоўскі журналіст Г. Кушнер.

У музеі беражліва захоўваюцца экспанаты, звязаныя з імем заснавальніка Камуністычнай партыі і першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы. Гэта рэдкі партрэт У. І. Леніна, падараны байцамі французскага Супраціўлення, рысункі правадара з натуры, выкананыя вядомым мастаком М. Жукавым, бронзавы жэтон з Барэльфам Ільіча, выпушчаны ў гонар першай гадавіны Вялікага Кастрычніка.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1820